

WERKING

¶ 1. Flexibiliteit

De werkplaatsen hebben een uitgesproken experimentele praktijk, die vraagt om een flexibele afbakening. Aangezien het hun rol is nieuwe openingen te creëren, functioneren zij in een vooralsnog onbepaalde schaduwzone. Het is een positie die in een moeilijke spanningsverhouding staat tot de regulerende functie van het beleid. De beoordelingscommissie is zich bewust van dit gevaar:

¶ *'Je moet werken met het kader van de regelgeving om subsidies toe te kennen. Maar het zou contraproductief zijn om de definiëring van de werkplaatsen vast te betonnen. De definitie moet flexibel genoeg blijven om organisaties met een andersoortig maar kwalitatief profiel een kans te geven.'* (Hilde Teuchies, Beoordelingscommissie kunstencentra en werkplaatsen)

Dit kwalitatieve criterium is door de heterogeniteit van de werkplaatsen echter moeilijk te vatten, en staat in schril contrast met de steeds sterker wordende vraag naar transparantie, controle en efficiëntie op andere terreinen in de kunstensector. Aangezien duidelijke criteria voor een kwaliteitsoordeel ontbreken, is het formuleren van een flexibele definitie een moeilijke evenwichtsoefening. Zeker op het moment dat het discours rond de werkplaatsen nog in volle ontwikkeling is. De flexibele aanpak van de werkplaatsen hangt uiteraard ook samen met de transdisciplinaire aspiraties van het schottenloze kunstendecreet, dat vraagt om een open en ruimdenkende omkadering van de kunstenaar en zijn praktijk. De werkplaatsen moeten tegelijk de continuïteit tussen de voormalige disciplinaire schotten mogelijk maken, en de tussenliggende kruisverhoudingen een kans tot overleven bieden.

¶ *'De hedendaagse transdisciplinaire kunstpraktijk (die zich niet enkel beperkt tot het muteren van artistieke disciplines, maar zich situeert op het kruispunt van kunst, politiek, biologie, sociologie, filosofie, ...) vraagt om een flexibele opstelling. Deze vraag richt zich niet zozeer tot de praktijk en het denken van de kunstenaar en het collectief (die daar uiteraard zijn eigen keuzes blijft in maken), maar veel meer naar de organisatiestructuren van de theaters, huizen, kunstencentra en instituten, waar een constante herdefiniëring van werkmethodes, productieregels, presentatiestructuren en ondersteuningsmodaliteiten vereist is, om tegemoet te komen aan de eisen van het veld.'* (www.nadine.be)

Algemeen kunnen we dus stellen dat de werkplaatsen evolutieve projecten zijn, die zich voortdurend definiëren en herdefiniëren. Ze zoeken aansluiting bij de noodzaken en vragen van het veld, en stellen hun methodologie en werkmodellen voortdurend bij. Die ontwikkelingen worden in de meeste gevallen gestuurd van onderuit, en niet opgelegd van bovenaf.

¶ *Het zijn de artiesten zelf die ons een richting insturen. Dat verschuift ook. Er zijn steeds artiesten die richtingen ingaan die we niet verwachtten en we willen onze openheid daarvoor bewaren.* (nadine)

¶ **2. Tussenruimte** De grootste gemene deler van alle werkplaatsen is het feit dat ze procesgericht werken en niet resultaatgericht. Het zijn plaatsen waar in eerste instantie aan onderzoek wordt gedaan en dit op de meest uiteenlopende wijzen. De werkplaatsen zijn dus letterlijk transitruimtes: ze zijn een tussenveld voor het creatie- en maakproces of voor onderzoek.

¶ *'Een kunstbeleid draait vooral rond de verhouding tussen een kunstwerk en het publiek, terwijl wij hier in de tussenruimte zitten tussen kunstenaar en creatie.'* (Steven Op de Beeck – FLACC) Algemeen bekeken tekenen zich binnen de werkplaatsen twee tussenruimten af die gecreëerd worden om aan onderzoek te doen. Deze hangen samen met het onderscheid dat gemaakt kan worden tussen de kunstenaarscollectieven aan de ene kant en de organisaties, die zich meer definiëren op maat van de artiesten, aan de andere kant. De laatste zorgen voor een inhoudelijke, artistieke, zakelijke en/of productionele omkadering, zodat de ruimte voor het onderzoek van de kunstenaar gevrijwaard wordt, afhankelijk van de middelen die de organisatie aanbiedt. Het onderzoek wordt in meer en mindere mate door de organisatie gestuurd. Voorbeelden zijn wp Zimmer, nadine, AIR Antwerpen, FLACC, de Pianofabriek, Danscentrum Jette, en Bains::Connective. In andere werkplaatsen fungeert onderzoek dan weer als creatievorm op zich. Het gaat hier over de kunstenaarscollectieven foAM, Constant, CARGO en Firefly die voornamelijk een evolutieve inhoudelijk artistieke context creëren waarop andere artiesten of wetenschappers kunnen inhaken. Kunst wordt binnen deze praktijken gezien als een continu gedeeld creatieproces.

Het begrip 'onderzoek' heeft de laatste tijd vaste voet aan wal gekregen in het denken over kunst en kunstproductie. De term refereert vaak aan de vraag van organisaties en kunstenaars naar de mogelijkheid om een ruimte te creëren waarin kan nagedacht worden over de verhouding tussen kunst en samenleving, of over de context waarbinnen kunst, en het denken over kunst, wordt geproduceerd. In het nieuwe kunstendecreet werd, in navolging van deze ontwikkelingen, zelfs een beleids optie *research & development* opgenomen.

¶ *'Een residentie is een mogelijkheid voor een kunstenaar om over zijn werk te reflecteren zonder de druk van een afgewerkt product of een tentoonstelling. Het moet geen productie zijn die door ons gestuurd wordt. Wij geven een kader waarbinnen de kunstenaar zich kan bewegen. Maar verder staat er niets vast.'*